

Nỗi đau xót tiếc thương Bác trong bài Bác ơi - Văn mẫu lớp 12

Tuyển chọn những bài văn hay chủ đề Phân tích nỗi đau xót tiếc thương Bác trong bài thơ Bác ơi của Tố Hữu - Đề học tốt Ngữ Văn lớp 12

Đề bài: Phân tích nỗi đau xót, tiếc thương vô hạn của tác giả và mọi người khi Chủ tịch Hồ Chí Minh qua đời trong phần đầu của bài thơ "Bác ơi!" (Tố Hữu).

Bài làm:

Khát quát ý chính cần đạt được

* **4 khổ thơ đầu:** nghệ thuật diễn tả nỗi đau xót lớn lao trước sự kiện Bác Hồ qua đời.

- Bác Hồ là một đề tài, nguồn cảm hứng lớn trong nhiều chặng đường sáng tác của Tố Hữu. Bác ơi là một tác phẩm xuất sắc viết về Bác Hồ trong tập thơ Ra trận.

Bài thơ được viết khi lãnh tụ của Đảng và dân tộc ta là Chủ tịch Hồ Chí Minh vừa qua đời. Bài thơ là lời khóc Bác bằng thơ, bộc lộ nỗi đau xót, tiếc thương tràn đầy.

- Nỗi đau xót: mở đầu bài thơ Tố Hữu tái hiện lại khung cảnh những ngày Bác mất:

Suốt mấy hôm rày đau tiễn đưa

Đời tuôn nước mắt, trời tuôn mưa...

Khung cảnh thực nhưng có ý nghĩa tượng trưng. Cả dân tộc đau xót khóc Bác, trời đất tạo vật cũng sụt sùi tiếc thương một con người - tinh hoa của dân tộc, tinh hoa của đất trời.

+ Nỗi đau xót được diễn tả bằng hình ảnh biểu thị động tác có sức gợi tả tâm trạng: Chạy về thăm Bác, lần theo lối sỏi quen, đến bên thang gác, đứng nhìn lên...

+ Nỗi đau xót được diễn tả bằng cách nói giảm: về thăm Bác, Bác đã đi rồi sao.

+ Nỗi đau xót được diễn tả bằng hình ảnh thực tại trong cảm nhận của nhà thơ:

Uớt lạnh vườn rau mấy gốc dừa

Chuông ôi, chuông như còn reo nữa?

Phòng lạnh, rèm buông, tắt ánh đèn!

+ Nỗi đau xót thể hiện bằng liên tưởng:

Mùa thu đang đẹp, nắng xanh trời

Nỗi đau xót tiếc thương Bác trong bài Bác ơi - Văn mẫu lớp 12

Miền Nam đang thắp mơ ngày hội

Rước Bác vào thăm thấy Bác cười.

Trái bưởi kia vàng ngọt với ai...

- Tâm trạng đau đớn tới thảng thốt, không tin ở cái tin sét đánh phủ phàng kia. Dường như không còn Bác, cũng không nên tồn tại những gì là thơm ngọt, đẹp đẽ. Bác ra đi đồng nghĩa với lạnh, lặng, tắt... tâm trạng đau đớn đến tột cùng. Bác ra đi, trong khi đó ở ngoài kia đang là trời đầu thu, đang là chiến thắng và hi vọng. Khung cảnh và lòng người trở nên tương phản, đối lập, gọi bao nỗi day dứt về tính chất phi lí, không thể chấp nhận được của sự mất mát. Cuộc đời càng đẹp đẽ, hấp dẫn thì sự ra đi của Bác càng gọi bao đau xót, nhức nhối tâm can.

*** 6 khổ thơ tiếp theo:** Tái hiện hình tượng Bác Hồ

- Viết về Bác Hồ, với Tố Hữu là xây dựng hình tượng con người Việt Nam đẹp nhất, tiêu biểu nhất, kết tinh phẩm chất dân tộc qua nhiều thời đại.

+ Con người có lí tưởng và lẽ sống cao cả: lí tưởng giải phóng dân tộc, lí tưởng độc lập tự do vì thế, lẽ sống của Bác là sống bằng tình thương, luôn lo cho dân nước:

Bác chẳng buồn đâu, Bác chỉ đau

Nỗi đau dân nước, nỗi năm châu,

Chỉ lo muôn mối như lòng mẹ

Cho hôm nay và cho mai sau...

Cách điệp ngữ dưới nhiều hình thức để chúng khắc sâu vào tâm khảm người đọc, người nghe. Lời điệp trong thơ Tố Hữu luôn xoáy vào các nốt nhạc chủ âm của tư tưởng và tâm hồn.

Hai câu trên nói về nỗi đau, nỗi đau được chia cho “nỗi đau dân nước”, nỗi “năm châu”. Hai câu sau nói về nỗi lo, nỗi lo cũng được chia ra, lo “hôm nay” và lo “mai sau”. Nỗi đau, nỗi lo vừa là biểu hiện của lẽ sống, vừa là biểu hiện của tình thương.

+ Tình thương của Bác được diễn tả bằng hình ảnh thơ có chứa sức gọi lớn lao:

Bác ơi, tìm Bác mệnh mông thế

Ôm cả non sông, mọi kiếp người

Nỗi đau xót tiếc thương Bác trong bài Bác ơi - Văn mẫu lớp 12

Tình thương ấy gắn liền với tình yêu, ân nghĩa như song sinh. Bác Hồ yêu nhân dân bằng thứ tình cảm trong trẻo như không khí, trời xanh, ân nghĩa như cơm ăn, áo mặc, ấm cúng như máu mủ ruột rà.

Bác sống như trời đất của ta

Yêu từng ngọn lúa, mỗi nhành hoa

Tự do cho mỗi đời nô lệ

Sữa để em thơ, lụa tặng già.

Bác nhớ miền Nam nỗi nhớ nhà

Miền Nam mong Bác, nỗi mong cha

Hình ảnh ví von trong thơ Tố Hữu rất tiêu biểu cho tư duy thơ của ông. Ví von không làm cho sự vật, con người cụ thể hơn mà là khái quát hơn, cao hơn, trừu tượng hơn và bóng bẩy hơn.

+ Niềm vui của Bác gắn với niềm vui của dân tộc với những chiến công để đi gần tới hoà bình, độc lập, tự do, gắn với niềm vui của thiên nhiên cây trái, cuộc sống tạo vật, con người.

+ Bác Hồ sống khiêm tốn, giản dị và hi sinh quên mình.

Nâng niu tất cả chỉ quên mình

Bác để tình thương cho chúng con

Một đời thanh bạch, chẳng vàng son

Mong manh áo vải, hồn muôn trượng

Hơn tượng đồng phơi những lối mòn.

Cách lập ý biểu cảm trong những hình ảnh thơ này là phép tương phản. Sự tương phản đều xoáy vào sự đối lập của các ý thức xã hội. Tương phản trong đoạn thơ không chỉ xây dựng trên sự liên tưởng của các hình ảnh đối lập mà còn mang hình thức tư duy, lập luận, rõ ràng. Yếu tố lôgic nổi lên, nằm cùng dãy với yếu tố hình tượng làm câu thơ mang tính chất hùng biện mạnh mẽ.

Nỗi đau xót tiếc thương Bác trong bài Bác ơi - Văn mẫu lớp 12

++ Tương phản thứ nhất: Nâng niu tất cả / chỉ quên mình là tương phản giữa số lượng tất cả / chỉ để thể hiện sự thống nhất trong tính cách, phẩm chất đạo đức của Bác: tình thương là cơ sở của lẽ sống, là thước đo phẩm giá, đạo đức con người.

++ Tương phản thứ hai: áo vải / hồn muôn trượng. Đó là tương phản về vật chất và tinh thần, biểu hiện của thanh và tục, cái cao cả và cái thấp hèn. Hình ảnh thơ trên đã biểu thị cái ưu thế tuyệt đối của tinh thần so với vật chất. Vật chất rất đơn sơ giản dị, tương phản với tâm hồn cao cả bất diệt, thể hiện một chất thơ vượt lên tồn tại vật chất, thể hiện sự khiêm tốn, giản dị trong vật chất, giá trị sống của con người Bác Hồ.

- Tái hiện lại hình tượng Bác Hồ, Tố Hữu đã dựng lại chân dung tinh thần của Bác Hồ với quan niệm con người thiên nhiên, chân dung Bác chẳng những được tái hiện gắn bó làm một với cây cỏ, trời mây, sông núi Việt Nam, hơn thế Bác còn là hiện thân cho lẽ sống tự nhiên của trời đất Việt Nam: “Bác sống như trời đất của ta”. Tâm hồn Bác “mênh mông”, “ôm cả non sông mọi kiếp người”. Tình cảm của Bác là thứ tình cảm tự nhiên của cha mẹ với con cái, tình cảm gia đình. Bác “lo muôn mối như lòng mẹ”, “Bác nhớ miền Nam nỗi nhớ nhà. Miền Nam mong Bác nỗi mong cha”, “Bác vui như ánh buổi bình minh”...

- Hình tượng Bác Hồ thật vĩ đại mà gần gũi với mỗi người dân Việt qua tiếng thơ Tố Hữu.

Bài văn mẫu phân tích nỗi đau xót tiếc thương Bác hay nhất

Nỗi đau xót, tiếc thương vô hạn của tác giả và mọi người khi Chủ tịch Hồ Chí Minh qua đời đã được diễn tả hết sức chân thực, cảm động trong bốn khổ thơ đầu tiên:

Suốt mấy hôm rày đau tiễn đưa

Đời tuôn nước mắt, trời tuôn mưa

Chiều nay con chạy về thăm Bác

Uớt lạnh vườn cau, mấy gốc dừa!

Những câu thơ đầu tiên là lời xót thương, tiếc nuối được bộc lộ trực tiếp, giống như tiếng nước nở tuôn trào trước sự ra đi của Bác. Tác giả đặt hai vế: "đời tuôn nước mắt" và "trời tuôn mưa" trong cùng một câu thơ đã làm nổi bật nỗi đau đớn của lòng người. Lấy mưa của đất trời, lấy nước của thiên nhiên để sánh đôi với nước mắt, nỗi đau của con người, câu thơ đã khái quát được những cảm xúc tiếc thương của con người và cuộc đời trước sự mất mát lớn lao này. Cách xưng hô "con – Bác" tạo nên một sự thân thương, gần gũi, càng làm câu thơ thêm lắng sâu, nghẹn ngào.

Nỗi đau xót tiếc thương Bác trong bài Bác ơi - Văn mẫu lớp 12

Con lại lần theo lối sỏi quen

Đến bên thang gác, đứng nhìn lên

Chuông ôi chuông nhỏ còn reo nữa

Phòng lặng, rèm buông, tắt ánh đèn!

Con người như không tin vào nỗi mất mát, sự xót đau này, lần theo những kí ức, kỉ vật, không gian quen thuộc để như hồi tưởng, để như kiếm tìm bóng dáng thân quen ấy. Cảnh sắc, đồ vật, không gian vẫn còn đây, nhưng đã không còn sự hiện hữu của Người. Bởi thế mà "lối sỏi quen, thang gác, chuông nhỏ, phòng, rèm, đèn" đều như trống rỗng, lặng câm, vô hồn. Những câu thơ không chỉ dừng nên những cảnh sắc, không gian, đồ vật quen thuộc của Người mà còn diễn tả được sự im lặng, nỗi trống trải của không gian, cảnh sắc ấy khi Bác ra đi.

Bác đã đi rồi sao, Bác ơi!

Mùa thu đang đẹp, nắng xanh trời

Miền Nam đang thắng, mơ ngày hội

Rước Bác vào thăm, thấy Bác cười

Con người khó có thể tin và chấp nhận sự thật này, nỗi mất mát này, nên lần theo sỏi quen, đến bên thang gác,... mà vẫn chẳng thoát khỏi tiếng hỏi. Câu hỏi đưa ra mà không có câu trả lời, giống như một lời ghen đáng, một nỗi nức nở trào dâng trong xúc cảm của người nghệ sĩ: "Bác đã đi rồi sao, Bác ơi!" Những câu thơ tiếp theo mở ra một không gian tươi sáng của mùa thu, sự náo nức chiến thắng của miền Nam và ước vọng được "rước Bác vào thăm, thấy Bác cười" càng nhấn mạnh, khẳng định sự mất mát, nỗi đau khi không còn Bác.

Trái bưởi kia vàng ngọt với cà

Thơm cho ai nữa, hỡi hoa nhài

Còn đâu bóng Bác đi hôm sớm

Quanh mặt hồ in mây trắng bay...

Tổ Hữu gợi nhắc đến trái bưởi, đến hoa nhài, là những thứ cỏ cây, hoa trái gần gũi bên Bác trong những câu hỏi tu từ đầy xót xa. Sự vàng ngọt của trái bưởi, hương thơm, của hoa nhài, dường như đã trở thành vô nghĩa khi Bác ra đi. "Còn đâu" là một sự kiếm tìm đầy tiếc nuối hình ảnh đẹp đẽ, thân quen: "bóng Bác đi hôm sớm. Quanh mặt hồ in mây

Nỗi đau xót tiếc thương Bác trong bài Bác ơi - Văn mẫu lớp 12

trắng bay". Hình ảnh càng rõ nét, các sự vật càng thân thuộc thì nỗi xót xa, mất mát càng được đẩy cao. Những câu thơ là tiếng lòng nức nở, dâng trào, nỗi đau xót, ngẩn ngơ, tiếc nuối của Tố Hữu trước sự ra đi của Bác.